

УДК 347.962

Е.Є. Сілантьєва, суддя
Фрунзенський районний суд, м. Харкова

ПРИНЦИП СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ НА НОВОМУ ЕТАПІ СУДОВО-ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ

Питання перспектив розвитку судової системи є дуже актуальним у світлі проведення судово-правової реформи. Проблема реформування судоустрою останніми роками була предметом постійного обговорення науковців і практиків [См.: 3, с 6-9; 2, с. 7-10;1], розроблювалися численні проекти закону про судоустрій, висловлювалися десятки пропозицій щодо удосконалення судової системи й суміжних інститутів. Про підвищену увагу до неї свідчить прийняття за останні 2 роки 2-х указів Президента України: «Про схвалення Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» від 10 травня 2008 р. [18], і «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» від 15 лютого 2008 р. [12]. У лютому 2010 р. при Президентові України була утворена Робоча група з питань судової реформи [11], результатом діяльності якої стала розробка проекту закону «Про судоустрій і статус

суддів», який схвалено 7 липня 2010 р. [15] Цей нормативний акт містить численні новації щодо судоустрою. Предметом нашого дослідження є перспективи спеціалізації судової системи України, а завданням – визначення конституційних і законодавчих передумов становлення принципу спеціалізації в цій системі й оптимальних варіантів подальшого його розвитку.

Дискусія щодо спеціалізації судової системи розпочалася ще на початкових етапах судової реформи, коли в 1992 р. були проголошені її завдання, а саме: (1) шляхом ефективного розмежування повноважень судових органів гарантувати їм самостійність і незалежність від впливу законодавчої й виконавчої гілок влади; (2) реалізувати демократичні ідеї правосуддя, опрацьовані наукою і світовою практикою; (3) створити таку систему законодавства про судоустрій, яка забезпечила б незалежність судової влади; (4) поступово здійснити спеціалізацію судів; (5) максимально наблизити їх до населення; (6) чітко ви-

значити компетенцію різних ланок цієї системи; (7) гарантувати право громадянина на розгляд його справи компетентним, незалежним і неупередженим судом. Пропонувалося також створити незалежний Конституційний Суд України, (далі – КАСУ) відокремлену систему адміністративних судів, а також реформувати систему військового судочинства [4; 1992. – № 30. – Ст. 426]. Поступово, крок за кроком ці завдання були реалізовані.

Фундаментальну суперечність щодо засад спеціалізації вітчизняної судової системи закладено в Конституції України (далі – КУ). Частина 1 ст. 125 КУ закріплює суцільну спеціалізацію цієї системи як принцип її організації й функціонування, в той час як названа в частинах 2-4 ст. 125 її структура не узгоджується з таким принципом. Дійсно, підсистема судів загальної юрисдикції за КУ є 3-ланковою (місцевий суд – апеляційний суд – Верховний Суд України), в той час як спеціалізованих – 4-ланковою (місцевий суд – апеляційний суд – Вищий спеціалізований суд – Верховний Суд України). Згідно з КУ підсистема військових судів входила до судів загальної юрисдикції, хоча за всіма ознаками ці суди можна вважати спеціалізованими. Така неузгодженість породжувала постійні дискусії серед науковців і

практиків, лунали численні заклики «вирівняти» підсистеми загальних і спеціалізованих судів шляхом структурних змін. Останні ж були б неможливі без відповідних доповнень до КУ.

В указі Президента «Про схвалення Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів», говориться, що спеціалізація має охоплювати всю систему судів загальної юрисдикції, а не лише окрему її частину. Із галузевою ознакою в межах загальної юрисдикції пропонується виокремити цивільну, кримінальну й адміністративну юрисдикцію, а також господарську як різновид цивільної. У подальшому – ліквідувати підсистему господарських судів, об'єднавши її з цивільним судочинством. Як бачимо, йдеться про повну спеціалізацію судової системи за критерієм предмета правовідносин. Однак, незрозуміло, який позитивний ефект може дати роз'єднання судів загальної юрисдикції на цивільні й кримінальні, що потребує, крім усього, значних матеріальних витрат, пошуку відповідних приміщень тощо. На нашу думку, аналогічного результату можна досягти шляхом введення повної внутрішньої спеціалізації в загальних судах, створивши палати з розгляду кримінальних

і цивільних справ, скасувавши одночасно господарську юрисдикцію, яка на практиці має значний рівень матеріального, організаційного забезпечення, функціонує досить ефективно й оперативно. Із цих причин, а також через низку політичних та організаційних міркувань від даного підходу відмовились.

Важливу правову позицію щодо спеціалізації судів висловив КСУ, вказавши, що «системний аналіз положень частин 2–4 ст. 125 і п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції засвідчує, що побудова системи судів загальної юрисдикції узгоджується зі стадіями судочинства, відповідними формами провадження (зокрема, в апеляційній і касаційній інстанціях). За змістом цих положень апеляційною інстанцією названі апеляційні суди, а касаційне провадження може здійснюватись у відповідних судах, закріплених у ст. 125 КУ. Внутрішня організація й порядок діяльності судових органів, повноваження й кількість судових інстанцій, склад суду при відправленні правосуддя тощо на підставі конституційних засад судоустрою й судочинства визначаються виключно законом згідно з п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції» [14].

Цим Рішенням КС закріпив важливе правило: судочинство має здійснюватись відповідно до передбачених КСУ стадій (роз-

гляд справи по суті, апеляція, касація). При цьому для кожної зі стадій має бути утворений відповідний рівень (ланка) судової системи.

Свою правову позицію КСУ підтвердив і розширив і в іншому Рішенні – по справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення понять «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125 і 129 КУ. Аналізуючи проблему повторної касації рішень вищих спеціалізованих судів у Верховному Суді України (далі – ВСУ), яка існувала відповідно до Закону «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 р., коли за низкою обставин ВСУ переглядав рішення вищих спеціалізованих судів, КСУ дійшов наступних висновків. По-перше, визначення в п. 8 ч. 3 ст. 129 КУ як однієї з основних засад судочинства «забезпечення ... касаційного оскарження рішення суду» в системному зв'язку з положеннями ч. 1 ст. 8 і ст. 125 КУ означає лише одноразове касаційне оскарження й перегляд рішення суду. Законом можуть бути передбачені й інші форми оскарження й перегляду рішень судів загальної юрисдикції. По-друге, закріплення в ч. 3 ст. 125 КУ вищих судів як вищих судових органів спеціалізованих су-

дів означає, що вищі суди здійснюють на підставах і в межах, установлених законами про судочинство, повноваження суду касаційної інстанції стосовно рішень відповідних спеціалізованих судів. По-третє, визначення в ч. 2 ст. 125 КУ найвищим судовим органом ВСУ в системі судів загальної юрисдикції означає, що конституційний статус цього Суду не передбачає наділення його законодавцем повноваженнями суду касаційної інстанції щодо рішень вищих спеціалізованих судів, які реалізують повноваження останньої [13].

Як бачимо, КСУ послідовно обстоює висловлену в науковій юридичній літературі позицію, згідно з якою в побудові судової системи належить дотримуватися принципу «одна судова ланка-одна судова інстанція» [9, с. 135], тобто вищий спеціалізований суд має бути єдиною касаційною інстанцією у спеціалізованому судочинстві. Однак формулювання чинного законодавства на момент видання Рішення КСУ були такі, що ВСУ де юре не був судом касаційної інстанції щодо спеціалізованих юрисдикцій (він був ним лише де факто). Оскільки найвищий судовий орган на той момент переглядав рішення вищих спеціалізованих судів у порядку виключного провадження, яке можна віднести до «інших форм

оскарження й перегляду рішень судів загальної юрисдикції», як рекомендував у Рішенні КСУ. Ось чому до набуття чинності зазначеного Закону ВСУ продовжував переглядати рішення вищих спеціалізованих судів. Фактично ж Вищий господарський суд України після опублікування вказаного Рішення КСУ припинив передавати справи до ВСУ для перегляду, а на його сайті було розміщено оголошення про остаточність рішень Вищого господарського суду України й неможливість їх подальшого оскарження, що йшло всупереч із чинною на той момент редакцією ГПК України. Однак названі неузгодженості між судовими установами мали суто політичне забарвлення.

Усі точки над «і» було розставлено з прийняттям названого Закону. Якщо в чинному Законі «Про судоустрій України» принцип «одна судова ланка = одна судова інстанція» щодо оскарження рішень судів дотримано не було, то в новому Законі автори зробили спробу якомога повніше реалізувати цю засаду.

Відповідно до ст. 17 цього Закону, який визначив види судів загальної юрисдикції, їх система за КУ будується за принципами територіальності, спеціалізації й інстанційності. Цю систему складають суди: (а) місцеві, (б) апеляційні, (в) вищі

спеціалізовані і (г) Верховний Суд України, який є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції. Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі спеціалізовані суди. Така структура судоустрою формально узгоджується з тією, що діяла до прийняття цього Закону, яким запропоновано створити ще один вищий спеціалізований суд – Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ, а повноваження ВСУ суттєво звужуються. Крім того, скасовуються військові суди з відповідною передачею справ і повноважень судам загальної юрисдикції. Отже, втілено підхід до суцільної спеціалізації судової системи. Розглянемо, наскільки повно ця засада дотримується.

Статтю 18 Закону запроваджується принцип спеціалізації судів загальної юрисдикції, які спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, справ про адміністративні правопорушення. До того ж, у цих судах може існувати спеціалізація суддів з розгляду конкретних категорій справ.

Уже з першого погляду стає зрозуміло, що спеціалізація в судовій системі дотримується не в повному обсязі. По-перше, для судів загальної юрисдикції в редакції ст. 18 Закону вона здійсню-

на згідно з чинними в Україні процесуальними кодексами (ЦПКУ, КПКУ, ГПКУ, КАСУ і КУпАП), а значить, і видів проваджень. Однак зауважемо, що організаційно в Україні існують окремі господарські й адміністративні суди, а суди загальної юрисдикції здійснюють провадження у справах цивільних, кримінальних та про адміністративні правопорушення. Отже, закон не реалізував інституціалізації спеціалізованих проваджень. По-друге, згідно із Законом на рівні першої й апеляційної інстанцій спеціалізація відбуватиметься шляхом поділу судів на місцеві (й апеляційні) господарські, адміністративні й суди загальної юрисдикції, а на рівні касаційної інстанції буде утворено Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ (на додаток до Вищих адміністративного і господарського судів), тобто різняться організаційна спеціалізація судів відбудеться на різних рівнях судової системи. А на найвищому рівні ВСУ – спеціалізації взагалі не буде з огляду на пленарний режим роботи цього Суду і специфіку виконуваних ним повноважень. По-третє, не дотримано логіки поділу судів на різні юрисдикції, оскільки в одному суді поєднано кримінальне й цивільне провадження по справах, які за своєю природою абсолютно різні. І по-четверте, формулювання

ст. 18 Закону є таким, що перелік спеціалізованих юрисдикцій є закритим, тобто не передбачається утворення інших видів судових проваджень, інших спеціалізованих судів.

До позитивів нового Закону можна віднести можливість запровадження спеціалізації судів з розгляду конкретних категорій справ, що дає підстави для створення різноманітних колегій і спеціалізованих судових складів у судах загальної юрисдикції.

Якими ж вбачаються перспективи розвитку спеціалізації судів в Україні? У науковій юридичній літературі зустрічаються пропозиції щодо утворення судів трудових, земельних, сімейних, патентних, по справах неповнолітніх, по захисту прав інтелектуальної власності та ін. Широка зовнішня спеціалізація судової системи має як своїх прихильників, так і опонентів. Так, В.В. Єршов наводить такі аргументи проти широкої судової спеціалізації: поділ «третьої» влади за горизонталлю на різні самостійні судові системи призведе до (а) ослаблення судової влади, (б) порушення рівності прав громадян перед законом, (в) утворення громіздкої, витратної й заплутаної судової системи, (г) ускладнення вирішення кадрової проблеми в судах. Єдина ж загальна судова система, до компетенції якої належать

усі без винятку спори фізичних і юридичних осіб, відповідає завданню організації ефективного, простого, доступного, відносно недорогого суду, який відповідає світовому й вітчизняному досвіду, має основну правову мету – розгляд спорів відповідно до матеріальних законів у межах визначених процесуальним законодавством правил [6]. Специфіка різних категорій справ може бути врахована через введення в судах спеціалізації, утворення спеціальних складів на загальних принципах, визначених КУ. А. Д. Бойков також наголосив на тому, що суцільна спеціалізація судів містить приховану загрозу розшатування судової системи, а також підкреслив можливість повернення до надзвичайних судів [3, с. 103].

Прихильники утворення спеціалізованих судів традиційно наводять 3 основні доводи: (а) специфіка предмету правового регулювання, (б) наявність процесуальних особливостей справи і (в) необхідність спеціально підготовлених фахівців у певній сфері [19, с. 6]. В.В. Сердюк відзначав, що спеціалізовані суди можуть створюватися у випадках, коли це викликано специфікою судових справ залежно від характеру правовідносин та особливостей правового статусу суб'єктів судочинства [16, с. 150].

Існують певні уніфіковані принципи, які варто враховувати під час проведення спеціалізації [2]. По-перше, вона має бути розумною – не дуже вузькою й не дуже широкою. Юриспруденція – галузь, де надмірна вузькість знань становить не меншу загрозу, як і поверхове всезнайство. При виборі оптимального рівня спеціалізації керівним має бути такий основний критерій: вона повинна сприяти максимально ефективному відправленню правосуддя і якісному розгляду судових справ. По-друге, спеціалізацію варто провадити, як правило, за ознакою матеріально-правових відносин. Це зумовлено тим, що система права (і відповідно, система юридичних знань) поділяється на галузі, підгалузі й інститути в першу чергу за предметом правового регулювання. Водночас треба враховувати, що інші чинники теж можуть вплинути на судову спеціалізацію. По-третє, організація судової влади на засадах розумної спеціалізації обов'язково супроводжуватиметься виникненням питань, які потребують вирішення. Їх поява свідчить не про помилковість реалізації принципу спеціалізації, а про природні процеси вдосконалення судової системи. Ефективність даного процесу залежатиме насамперед від виявлення і розв'язання проблем, що постають при цьому.

Проаналізуємо дані судової статистики за 2008–2009 рр., щоб уявити перспективи розвитку спеціалізованих судів. У 2009 р. вперше за останній час спостерігається різке зменшення кількості справ і матеріалів, що надійшли на розгляд до місцевих і апеляційних судів загальної юрисдикції: до судів першої інстанції – близько 6 млн справ і матеріалів (для порівняння: 2008 р. – майже 10 млн.) Це пов'язано зі змінами в законодавстві, якими посилено відповідальність за порушення Правил дорожнього руху (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» від 24.09.2008 р.) [5; 2009. – № 10-11. – Ст. 137]. Унаслідок цього відбулося скорочення обсягу справ про адміністративні правопорушення, а саме справ про порушення діючих на транспорті правил.

У 2009 р. в провадженні місцевих загальних судів перебувало 2209,6 тис. позовних заяв, заяв, скарг, подань, клопотань, які розглядаються в порядку цивільного судочинства (майже стільки у 2008 р. 2222,7 тис.). Серед розглянутих цивільних справ позовного провадження переважну більшість, як і раніше, становили спори, виникаючі з договорів

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

(38,3%), із сімейних правовідносин (25,6%), житлових правовідносин (9,1%), спори про право власності та інші речові права (8,2%), а серед справ окремого провадження – про встановлення фактів, що мають юридичне значення (56,9%). Отже, можемо зробити висновок, що немає потреби в судовій спеціалізації з різних видів цивільних справ.

Виділення кримінальних судів в окрему судову підсистему теж викликає сумніви, оскільки число розглянутих ними справ незначне порівняно із загальною кількістю розглянутих справ (5,8% у 2008 р. і 11,7% у 2009 р.). У кримінальному судочинстві переважають злочини проти власності (80,3 тис. справ), що становить майже третину від загальної кількості справ. Більше половини цих злочинів (44,8 тис.) – це крадіжки.

Значне число кримінальних справ, що знаходилися на розгляді судів, становлять справи про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення – 45,6 тис. (19,5%), злочини проти життя і здоров'я особи – 21 тис. (9%), проти безпеки руху й експлуатації транспорту – 15 тис. (6,4%), проти виборчих, трудових та інших особистих прав та свобод людини і громадянина – 13,2 тис. (5,7%), проти громадського

порядку й моральності – 10,5 тис. (4,5 %). Отже, доцільнішою вбачається спеціалізація суддів з кримінальних справ (у формі створення судових палат) і щодо різних видів злочинів.

Розглянемо питання діяльності господарських та адміністративних судів. У 2009 р. на розгляді місцевих господарських судів знаходилося 194,1 тис. господарських справ, розглянуто 146,2 тис. справ, з яких з ухваленням рішення розглянуто 111,5 тис., у тому числі 81,4 % із задоволенням позову. У їх структурі переважають (99,7 тис.) майнові спори про виконання господарських договорів (68 %). Серед загальної кількості майнових спорів більше половини (65,6%) – щодо розрахунків за продукцію, товари й послуги. Зберігається позитивна тенденція з приросту справ зі спорів про укладення, зміну, розірвання договорів і визнання їх недійсними. У 2009 р. їх число зросло на 5,6% і становить 13,6 тис. справ. На 13,5% скоротилася кількість справ про банкрутство.

Окружні адміністративні суди розпочали роботу з 2007 р. У 2008 р. ними розглянуто 568,9 тис. справ і матеріалів, а вже у 2009 р. – понад 1,5 млн. справ. Отже, спостерігається явна тенденція зростання (у 2,7 рази), що зумовлено надходженням великої кількості тихпозовних заяв, де

відповідачем є Пенсійний фонд України (в основному про стягнення недоплаченої щомісячної державної соціальної допомоги «дітям війни»).

Що стосується матеріалів про адміністративні правопорушення, то раніше вони переважали в структурі справ по першій інстанції (66,6%), а тепер їх частка становить – 27 %. Проте серед справ, що переглядаються в апеляційному порядку, значну частину займають справи адміністративного судочинства (у 2009 р. – 72 %, що вдвічі більше порівняно з 2008 р. – 37%).

Безперечною перевагою спеціалізованих судів (окрім спеціальних правил судочинства) є зменшення навантаження на суддів загального суду, яке в середньому у 2006 р. становило 138 справ і матеріалів, у 2007 р. – 160, у 2008 р. – 178,7 . У 2009 р. цей показник суттєво зменшився до числа 102,7. Середньомісячне надходження справ до окружних адміністративних судів становить 45,9 справ на одного суддю (2008 р. – 78,1). У господарських судах цей показник у 2008 р. склав 27 справ, у 2009 р. – 26. Зрозуміло, що при такому навантаженні (в цілому вдвічі-втричі меншому, ніж у загальних місцевих судах) поліпшується якість розгляду справ суддями й оперативність їх вирішення [Див.: 7, с. 36–38; 10].

Отже, можна відзначити, що на сьогодні немає об'єктивних підстав для розвитку подальшої спеціалізації судів за предметом відання. Більше того, Закон України «Про реформування і статус суддів» фактично заклав шлях до подальшого розширення спеціалізації судів, установивши закритий перелік судів судової юрисдикції. Нагадаємо, що згідно з ч. 1, 2 ст. 19 Закону «Про реформування і статус суддів України» в системі судів загальної юрисдикції утворюються загальні і спеціалізовані суди окремих судових юрисдикцій, до яких належать господарські, адміністративні та інші суди, визначені як спеціалізовані. Інакше кажучи, формулювання Закону, що втратило чинність, було більше вдалим, оскільки давало можливість для утворення нових спеціалізованих судів.

Існує ще одна проблема, пов'язана з принципом спеціалізації судів і суддів. Відповідно до пп. 4 і 5 ст. 127 КУ суддями спеціалізованих судів можуть бути особи, які мають фахову підготовку з питань їх юрисдикції. Ці судді відправляють правосуддя лише колегіально. Додаткові вимоги до окремих категорій останніх щодо стажу, віку, їх професійного рівня встановлюються законом.

Указана конституційна норма не знаходить свого практичного втілення з часу прийняття

КУ. По-перше, законодавчо не визначено перелік фахівців, які мають право брати участь у розгляді певних категорій справ. До речі, слушною є розробка переліку тих із них, які мають право брати участь у судах різної спеціалізації, а також установлення рівня кваліфікаційних вимог до цих суддів. По-друге, фахівці, які не є юристами за спеціальністю, перед участю у судовому розгляді справи мають пройти певну юридичну підготовку. Їм належить вивчити основи судоустрою, порядок провадження в судах, у яких вони братимуть участь у складі колегії суддів, основи організації діловодства в цих судах. Механізму такої підготовки не розроблено. На наше переконання, після проведення судової реформи цю підготовку повинна здійснювати Академія суддів як центр освіти й підвищення кваліфікації суддів і працівників апарату суду. По-третє, процесуальне законодавство не містить механізму залучення вказаних осіб до відправлення судочинства. У якості кого вони братимуть участь у розгляді справи? Чи будуть вони мати статус професійних суддів? Принаймні, положення КУ сформульовані так, що треба розуміти, що ці особи мають брати участь у розгляді справ на рівні із суддями у складі відповідних колегій. Відповідно й

законодавство про судоустрій зобов'язано передбачити статус суддів спеціалізованих судів, які не є фаховими юристами, з наданням їм усіх гарантій діяльності, передбачених для суддів. І нарешті, слід розробити механізм набуття цими особами статусу суддів і звільнення з посад.

Як вбачається, всі порушені питання треба вирішувати в процесі нового етапу судово-правової реформи. У спеціалізованих судах мають з'явитися судді-економісти (в господарських судах), судді-управлінці (в адміністративних), судді-психологи й судді-педагоги (для розгляду справ неповнолітніх), що значно підвищить рівень фахової підготовки відповідних судових складів.

Підсумовуючи викладене, можемо зробити висновок, що на сучасному етапі об'єктивної потреби в проведенні подальшої зовнішньої спеціалізації судової системи України за предметним критерієм немає. Більш перспективним і економічним видіється розвиток та урізноманітнення спеціалізації суддів, особливо на рівні місцевого загального суду. При цьому можна застосовувати принцип ротації суддів одного суду, коли за спливом певного проміжку часу (2–3 роки), змінювати їх спеціалізацію. Цей прийом має бути спрямований на підтримку високого рівня компетентності цих фахівців.

Список літератури: 1. Арифупина А. Специализированные суды: оптимистический взгляд в будущее // Рос. юстиция. – 2001. – № 9. – С.7–8. 2. Барах Д. Нужна специализация судей, а не судов // Рос. юстиция. – 2003. – № 2. – С.10–11. 3. Бойков А.Д. Третья власть в России. Очерки о правосудии, законности и судебной реформе 1990 – 1996 гг. – М.: Изд-во НИИСЗ, 1997. – 198 с. 4. Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 30. – Ст. 426. 5. Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 10-11. – Ст.137. 6. Ершов В.В. Конституционные проблемы судоустройства и судопроизводства // Рос. юстиция. – 1999. – № 2. – С. 46-52. 7. Інформаційно-аналітичні матеріали діяльності ДСА України з питань організаційного забезпечення діяльності судів. – К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2009. – 116 с. 8. Куйбіда Р.О. Реформування правосуддя в Україні: стан і перспективи. – К.: Атіка, 2004. – 288 с. 9. Овчаренко О.М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації. – Х.: Право, 2008. – 304 с. 10. Огляд даних про стан здійснення правосуддя у 2009 р., розроблений управлінням організації роботи з ведення судової статистики, діловодства та архіву судів Державної судової адміністрації України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/e575747457/. 11. Офіційний вісник Президента України. – 2010. – № 12. – Ст. 405. 12. Офіційний вісник України. – 2008. – № 27. – Ст. 838. 13. Офіційний вісник України. – 2010. – № 21. – Ст. 882. 14. Офіційний вісник України. – 2003. – № 51. – Ст. 2705. 15. Про судоустрій і статус суддів України: Закон України від 07.07.2010 р., № 2453-VI // Офіційний вісн. України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900. 16. Сердюк В.В. Юрисдикція судів України за спеціалізацією. – К.: Прецедент, 2005. – 192 с. 17. Сирый Н.И. Судебная реформа: заявления, проекты и реалии //Зеркало недели. – 2007. – № 10 (639). – С. 7–10. 18. Урядовий кур'єр (Орієнтир). – 2006. – № 95. – С. 1-8. 19. Шихата И. Теория и практика правовой и судебной реформы // Рос. юстиция. – 1997. – № 10. – С. 5-7. 20. Штогун С.Г. Перспективы судоустройства. //Зеркало недели. – 2006. – № 28 (607). – С. 6–9.

ПРИНЦИП СПЕЦИАЛИЗАЦИИ В СУДЕБНОЙ СИСТЕМЕ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ НОВОГО ЭТАПА СУДЕБНО-ПРАВОВОЙ РЕФОРМЫ Силантьева Э.Е.

Автор анализирует содержание и реализацию принципа специализации в судебной системе Украины на основании Конституции Украины, законодательства о судоустройстве. Обращается отдельное внимание на проблемные аспекты реализации принципа специализации во время реформирования судебной системы, представлено собственное виденье дальнейших перспектив развития этого принципа.

Ключевые слова: принцип специализации, судебная система, реформирование судебной системы.

PRINCIPLE OF SPECIALIZATION IS IN THE JUDICIAL SYSTEM OF UKRAINE UNDER JUDICIAL REFORM Silantieva E.E.

The author analyses maintenance and realization of principle of specialization in the judicial system of Ukraine on the basis of Constitution of Ukraine, legislation on judicial system. The author specifies problems of practical realization of specialization under Judicial Reform of 2010 and presents her own vision of further prospects of development of this principle.

Key words: principle of specialization, judicial system, Judicial Reform.

Надійшла до редакції 03.12.2010 р.